

7 july 2025

Klyster nijsbrief

Bêste nijsbrieflêzer

De simmerfakânsje stiet foar de doar. It is noch efkes hiel drok foardat we de doarren fan skoalle of kantoar in pear wiken tichtdwaan kinne. Wy winskje elts in noflikke simmer ta, genietsje bûtendoar fan de natoer. Grien is sûn en jout ús wer enerzjy. Oant septimber.

Ut namme fan it team, Marjolein Staal

GFT, wat doe je er mee?

Groente- fruit- en tuinafval (GFT) is eigenlijk geen afval. Kleine diertjes en schimmels zijn er dol op en maken er humus van. Humus is grondstof voor planten en bomen en zo is het kringetje weer rond.

Van afval naar grondstof (VANG). Leuk en belangrijk om te snappen hoe het werkt en wat jij kunt doen!

Na de zomervakantie geeft De Klyster op iedere school een korte gastles. Waarin uitgelegd wordt over het waarom van het scheiden van GFT. Hoe doe je dat thuis? En hoe kan dat op school? Voor iedere school is een compostvat beschikbaar en een klein groen containertje voor het ophalen van fruitresten.

Oanbod Hjerst-Winter 2025

Aktiviteitenboekje

Plastic Soup / Plestik Sop

Paddenstoelen / Poddestuollen

Herfst rond school / Hjerst om skoalle hinne

Bramen / Brommels

Nei de simmerfakânsje begjint it 2^e semester mei grôtfol leuke griene aktiviteiten foar dyn learlingen.

Opjaan kin fan moandei 25 augustus ôf.

de Klyster

NME-Sintrum Noardeast-Fryslân/Dantumadiel

2025 AKTIVITEITEN HJERST/WINTER

	Kosten per leerling	GR. 1/2	GR. 3/4	GR. 5/6	GR. 7/8
EKSURZJES/NEI BUTEN					
Veenkloosterbos	1,50		x	x	
Reis in de tijd met Fredau en Redlef	1,50			x	x
Herfstwandeling Tolhuispark of Driezumer Bosk	1,50	x	x		
Heksjespad	1,50	x	x		
't Wad op	1,50			x	x
Struinen op het Wad	1,50		x	x	x
Egelpad	1,50	x	x		
Fisken op Raais	1,50			x	
GASTLES/DOCHLES					
Natuurfotografie KidzKlix (gastles + buiten fotograferen)	1,50			x	x
Eendenkooien (gastles + excursie eendenkooi)	1,50			x	x
Welterusten bolletjes (gastles + bollen planten)	1,50	x			
GFT, wat doe je ermee?	0,00				x
NATUER YN 'E KLASSE					
Braakballen pluizen	1,50		x	x	x
OAR/PROJEKT					
Noardlike Fryske Wâlden + Veldwerkdag	1,50				x
Duurzame Voorleesdag	0,00				x
Boomfeestdag	1,50			x	

FOAR MEAR YNFORMAASJE
EN OPJEFTE: WWW.KLYSTER.NL
Till. 06-44085063

Posters en activiteitenboekjes wurde fuort de earste wike op skoalle lâns brocht.

Leskist liene

Lien ris in leskiste. Yn eltse kiste sitte 3 lessen. Alle kisten binne twatalich! Sa dogge je Frysk en Natoer yn ien kear.

Weren, kleren, smeren

Wist je dat de zon al schadelijk kan zijn vanaf een UV-index van 3? Vooral de huid van kinderen is extra kwetsbaar. Schade door de zon op jonge leeftijd kan het risico op huidkanker later vergroten. Zonbescherming is voor iedereen belangrijk! Daarom is het belangrijk om bij een UV-index van 3 of hoger altijd te **weren**, **kleren** en **smeren**!

Zoek de schaduw op.

Zoek de schaduw op van bijvoorbeeld een gebouw, boom, luifel of parasol. Vooral tussen 11:00 en 15:00 uur

Trek iets aan.

Bedek de huid met felle, donkere of UV-werende kleding, een pet en een zonnebril.

Smeer je in.

Smeer een half uur voor het naar buiten gaan de onbedekte huid in met zonnebrandcrème (minimaal factor 30 met UV-A-filter). Herhaal dit elke twee uur en na het zwemmen, zweten en afdrogen.

Laten we ervoor zorgen dat de kinderen veilig buiten kunnen spelen en leren.

#Zonvenant
huid
fonds

Geniet maar verbrand niet

Weren
Kleren
Smeren

voorkomhuidkanker.nl

⚙️ Bescherm kinderen tegen de zon! Ook tijdens de excursies van De Klyster ⚙️

Meer weten over zonbescherming, ga naar voorkomhuidkanker.nl

Het klimaat verandert. Er zijn steeds vaker hevige hoosbuien, lange perioden van droogte en extreme temperaturen. Dit heeft invloed op ons dagelijks leven. Belangrijk dat we ons goed voorbereiden. Dat heet klimaat-adaptatie.

Vraag onze klimaatgastles aan

Klimaatproject succes

12 scholen met 300 leerlingen hebben meegedaan aan het klimaatproject van De Klyster. Uit de reacties blijkt dat door het werken met de klimaattafels de gevolgen van klimaatverandering veel beter te begrijpen zijn.

Klystergids Jurjen demonstreert wat er gebeurt als de zeespiegel stijgt.

Klystergids Sterre is met de leerlingen bezig om maatregelen te nemen tegen wateroverlast

Klimaattatlas

Tip: ga naar de klimaattatlas en kijk of jouw dorp of buurt klaar is voor extreme weersomstandigheden. Klik [hier](#) voor een kort duidelijk filmpje en uitleg.

Meedoen?

Vanaf voorjaar 2026 kan je met groep 7 en 8 weer meedoen.

Betty wint Johan de Jongboom

Onze klystergids Betty Kooistra heeft de Johan de Jongboom 2025 gewonnen. Betty heeft de natuurprijs van Omrop Fryslân gekregen, omdat ze al jaren actief is op het gebied van natuureducatie, zowel voor kinderen als voor volwassenen.

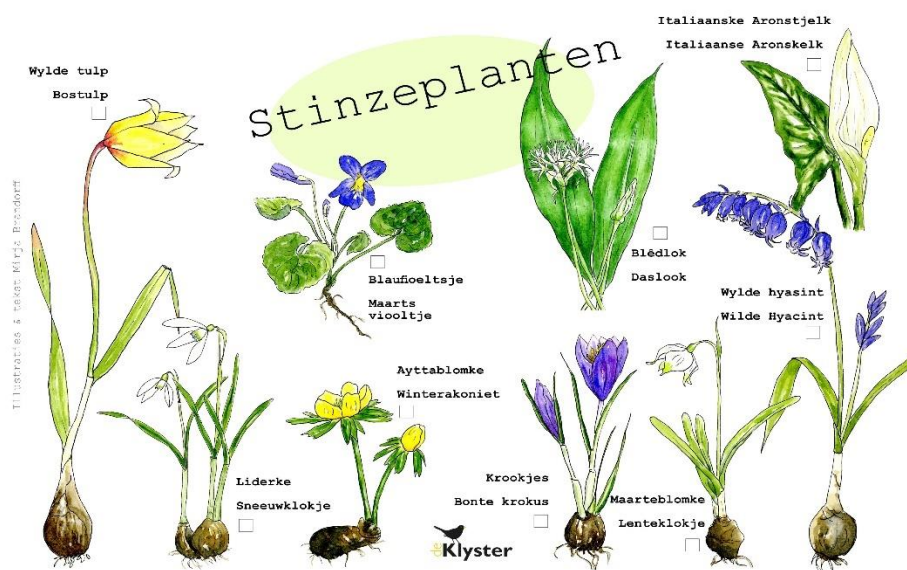
Betty is al meer dan 20 jaar natuurgids bij De Klyster!

Mooi detail is dat Johan de Jong in 1996 De Klyster heeft geopend. Hij bleef tot zijn dood lid van ons Comité van Aanbeveling. De Jong leverde altijd braakballen aan De Klyster waarmee Betty de braakbalpluislessen op de basisscholen verzorgt.

Subsydzje edukaasje Stinzen

De Klyster hat subsydzje krigen fan it Iepenbier Mienskip Fûns (IMF), Stichting DikGroen en de Versnellingsagenda foar projekt *Stinzeskatten, in kleurryk edukaasjeprojekt oer libben erfgoed*.

Yn de betide maitiid fan 2026 sille 10 skoallen meidwaan kinne oan de pilot fan dit moaie projekt oer stinzeplants en stinzen, wêr 't fansels ek in ekskurzje by heart.

Kick of Sûn en Lekker ite

Op 11 juni is bij de Bonifatiuskapel in Dokkum een nieuw project gestart: **Sûn en Lekker ite**. Doel is om samen te werken aan gezond en lekker eten.

De Klyster heeft als uitgangspunt een Groen – Gezond – Duurzaam Noordoost Friesland. Scholen kunnen meedoen aan diverse projecten waarin gezondheid centraal staat: Buitenlesdag, Moestuiniëren, Zaailessen en Zadenpakketten, leskist Smaaklessen.

In de Smaaklessen zit al het materiaal wat je nodig hebt om gezond te koken.

IVN lespakket Kinderboekenweek '25

IVN Lespakket Kinderboekenweek 2025: Vol avontuur!

Dit jaar is het thema van de Kinderboekenweek **Vol avontuur!**. Een perfect thema om kinderen op avontuur te laten gaan in de natuur. Met als inspiratie het boek **Het geheim van de Natuurbende** dagen we kinderen uit om hun eigen Natuurbende te starten en de natuur te helpen.

Met spannende **natuurmissies** gaan de Natuurbendes op pad. Ontdekken zij de mysterieuze wereld van paddenstoelen, gaan zij wilde bijen helpen of ruimen zij afval op in de natuur? Dit en nog veel meer is mogelijk!

Doelgroep: Groep 1-8 (het lespakket is geschikt voor alle groepen, het boek is voor 8+).

Periode: uit te voeren rond Kinderboekenweek (1-12 oktober 2025)

Meedoen: houd onze nieuwsbrief in de gaten.

Stikelbarchjes july

Taheakke by dizze nijsbrief:

- stikelbarchjes-kleurplaat mei ynfo
- opdracht

JULY

**PROJECT
CREATIEVE EGELVRIENDJES**

SILLE WY DER MEI-INOAR FOAR SOARGJE DAT DE STIKELBARCHEN YN 'E TÚN EN BY SKOALLE
IN SOAD ITEN EN DRINKEN FINE KINNE?

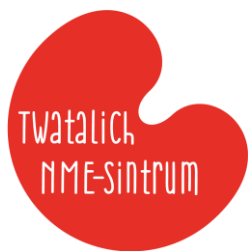
 SLAK	 STIENKROBBE	 KROBBE	 RÛP
 WJIRM	 SPIN	 EAMELER	 KIKKERT
 WETTER	STIKELBAARCH SNACKS BINGO		 KATTEBROKJES

KINST SE ALLEGEAR FINE YN 'E TÚN OF BY SKOALLE?

IN SOAD WILLE MEI IT SYKJEN

Leverje dyn eigen stikelbaarchkleurplaat-
ûntwerp yn foar yn it "Creatieve Egeltjes"
kleurboek www.gewoonleukcreatief.nl

Tot de volgende nieuwsbrief!

COLOFON

De Klyster is het intergemeentelijk NME-centrum voor natuur en duurzaamheidseducatie voor het basisonderwijs in Noardeast-Fryslân en Dantumadiel

Doniaweg 95b, 9104 GK Damwâld, Algemeen nummer De Klyster 06 44 08 50 63
info@klyster.nl - www.klyster.nl

Teamleider: Marjolein Staal, **NME-coördinator:** Eline van den Nieuwenhof, **Natuurfoto's:** klysterfotograaf Sjanne Pol, Hans Menninga, Aukje de Hoop, klysterarchief en vrijwilligers, **Doe-bladen:** Creatieve Egelvriendjes **Bijdrage artikel Weren, Kleren, Smeren:** JOGG/GGD

Vrijwilligers 2025

Betty Kooistra, Tineke Feenstra, Jurjen Bylsma, Annemarie van der Molen, Olga Baggelaar, Bianca van Tielen, Jan Rietberg, Hilda Buursma, Bertus Volbeda, Hessie Rozenberg, Wytze Postma, Arie Hagedoorn, Pieter Reitsma, Alana Cullen, Alianne Reitsma

Projectmedewerkers 2025

Jan Tiede Bouma, Xantha Doevendans, Mirja Brandorff, Peer Zaal, Joanneke Romkema, Yvonne de Beer, Geertruida van Assen, Sterre Streefkerk

Samenwerkingspartners 2025

IVN natuureducatie, Verenging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkelingen GDO, It Fryske Gea, Landschapsbeheer Friesland, Staatsbosbeheer, Om de Dobben, DikGroen, PKV Frisia, Vereniging Noardlike Fryske Wâlden, NDE Pingo & Pet, NME De Naturij, NME Groen Doen, Natuurmuseum Friesland, Museum 't Fiskershúske, Stichting 't Landje Dokkum, NP Lauwersland, JOGG Sûn op eigen Grûn Dantumadiel, JOGG Sûn op eigen Grûn Noardeast-Fryslân, Koos de Vuilnisman, Stichting Dokkum Tulpenstad, Creatieve Egelvriendjes

Bestuur Freonen fan De Klyster

Bertus Mulder, Durk Holwerda, Oege Jan Leegstra, Sippy Tigchelaar, Thom Feddema

Comité van aanbeveling

Syb van der Ploeg, Nynke Rixt Jukema, Sippy Tigchelaar, Henk Kroes, Theunis Piersma

Ambtenaren gemeenten

Bauke Zwaagstra Noardeast-Fryslân en Wim Osinga Dantumadiel

Portefeuillehouders

Wethouder Hanneke Jouta Noardeast-Fryslân en wethouder Wiebe Strikwerda Dantumadiel

Geen nieuwsbrief meer ontvangen? Mail uw naam en mailadres naar info@klyster.nl.